
Spis treści

Wstęp	11
Rozdział 1. Z historii wojny gospodarczej	15
Mirosław Skarżyński	
1.1. Starożytność	16
1.2. Średniowiecze	19
1.3. Nowożytność	21
1.4. Dzieje najnowsze	26
Słowa kluczowe	40
Zalecana literatura	40
Rozdział 2. Elementy wojny handlowo-gospodarczej w latach 1939–1945	41
Bartosz Zakrzewski	
2.1. Ekonomiczne przyczyny wybuchu II wojny światowej	41
2.2. Gospodarka – handel – polityka a interesy i zbrojenia państw	43
2.3. Wpływ gospodarki i handlu zagranicznego na przebieg działań wojennych w przykładach	47
2.3.1. Kampania norweska – szwedzka ruda żelaza	47
2.3.2. Kampania kaukaska – kaukaskie pola naftowe	50
2.3.3. Kampania afrykańska – zdobycie Kanału Sueskiego	52
2.3.4. Wojna na morzach – konwoje morskie	54
2.3.5. Wojna na Pacyfiku	56
2.4. Ekonomiczne skutki II wojny światowej	61
Słowa kluczowe	65
Zalecana literatura	65
Rozdział 3. Między teorią a praktyką wojny handlowo-gospodarczej	66
Sylwester T. Kurek, Janusz Płaczek	
3.1. Współczesna gospodarka narodowa obiektem politycznego oddziaływania z zewnątrz	66
3.2. Wokół istoty wojny handlowo-gospodarczej i sankcji gospodarczych	71

3.3. Klasyfikacja narzędzi wojny gospodarczej	76
3.4. Znaczenie wykorzystania elementów wojny handlowo-gospodarczej dla bezpieczeństwa państwa	84
3.5. Rola państwa i organizacji międzynarodowych w zakresie kształtowania bezpieczeństwa gospodarczego	86
Słowa kluczowe	88
Zalecana literatura	88
Rozdział 4. Wojna handlowo-gospodarcza w czasach współczesnego kryzysu gospodarczego	89
Paweł Soroka	
4.1. Przyczyny i przejawy kryzysów gospodarczych, w tym kryzysu, który wybuchł w 2008 roku	90
4.2. Społeczno-polityczne konsekwencje obecnego kryzysu	93
4.3. Przesłanki nasilenia zewnętrznych negatywnych działań finansowo-handlowych w gospodarce	95
4.4. Typowe i nietypowe narzędzia oddziaływania w ramach wojny gospodarczej	96
4.5. Możliwe konsekwencje zawarcia porozumienia między USA a Unią Europejską w sprawie Transatlantyckiego Partnerstwa w dziedzinie Handlu i Inwestycji (TTIP)	101
4.6. Kierowana pomoc gospodarcza formą wojny gospodarczej	102
4.7. Sposoby obrony państwa przed zewnętrznymi negatywnymi działaniami finansowo-handlowymi w gospodarce	104
4.8. Potrzeba sformułowania strategii bezpieczeństwa ekonomicznego w państwach ogarniętych kryzysem	108
Słowa kluczowe	109
Zalecana literatura	109
Rozdział 5. Nauki ekonomiczne wobec wojny gospodarczej na płaszczyźnie finansowej	111
Konrad Raczkowski, Jan K. Solarz	
5.1. Uwagi wstępne	111
5.2. Z historii badanego zjawiska	113
5.3. Rola i znaczenie bezpieczeństwa finansowego we współczesnym systemie bezpieczeństwa	117
5.4. Siła pieniądza a zdarzenia kryzysowe wywołane środkami wojny handlowo-gospodarczej	119
5.5. Znaczenie zagranicznych inwestycji i kredytów dla bezpieczeństwa finansowego państwa	122
5.6. Analiza i ocena przykładów negatywnego oddziaływania wewnętrznego podmiotów na płaszczyźnie finansowej	126

5.7. W kierunku kształtowania odporności finansowej państwa	129
5.8. Wspólnota Europejska wobec bezpieczeństwa finansowego	131
Wnioski	135
Słowa kluczowe	136
Zalecana literatura	136
Rozdział 6. Giełda papierów wartościowych jako specyficzne miejsce oddziaływania finansowego w systemie środków wojny gospodarczej	137
Żanna Pleskacz	
6.1. System organizacji funkcjonowania giełdy i jej oddziaływanie na bezpieczeństwo gospodarki	138
6.2. Ryzyko a bezpieczeństwo inwestowania na giełdzie	140
6.3. Udział kapitału spekulacyjnego w wojnie gospodarczej	144
6.4. Ataki spekulacyjne na waluty i kryzysy walutowe	146
6.5. Konsekwencje wojen walutowych	150
6.6. Wrogie przyjęcie jako jedna z form wojny gospodarczej za pomocą giełdy	152
6.7. Manipulacja informacją zawodową i poufną jako zagrożenia na giełdzie	157
6.8. Cyberwojna i hakerstwo na giełdzie	160
Słowa kluczowe	161
Zalecana literatura	161
Rozdział 7. Wojna gospodarcza na płaszczyźnie surowcowej – wybrane problemy	163
Magdalena Kawalec, Mariusz Tomczyk, Józef Wróbel	
7.1. Współczesne pojmowanie surowców strategicznych	163
7.2. Przejawy wykorzystania embarga surowcowego w stosunkach międzynarodowych	169
7.3. Wokół kształtowania bezpieczeństwa surowcowego państwa	173
7.4. Rola organizacji międzynarodowych w zakresie regulacji w handlu zagranicznym surowcami	179
Słowa kluczowe	188
Zalecana literatura	188
Rozdział 8. Wojna gospodarcza na płaszczyźnie żywnościowej – zarys problemu	189
Monika A. Szkarłat, Janusz Płaczek	
8.1. Żywność surowcem strategicznym – spojrzenie retrospektywne	190
8.2. Niedobory i braki wody pitnej w zatargach międzynarodowych	194
8.3. Współczesna ekspansja zagranicznego kapitału na ziemię uprawną	198
8.4. Żywność jako przedmiot międzynarodowych konfliktów handlowych	201

8.5. Prawnomiędzynarodowe zasady wymiany handlowej artykułami rolno-spożywczymi jako źródło konfliktów	204
8.5.1. Ewolucja negocjacji GATT w sprawie rolnictwa i produkcji żywności	205
8.5.2. Porozumienie WTO w sprawie rolnictwa	206
8.5.3. Dostęp do rynku	207
8.5.4. Wsparcie wewnętrzne	208
8.5.5. Subsydia eksportowe	210
8.5.6. Porozumienie SPS, TBT i TRIPS	214
Słowa kluczowe	220
Zalecana literatura	220
Rozdział 9. Gaz ziemny jako współczesny surowiec wykorzystywany w wojnie gospodarczej	221
Ewelina Kochanek, Maciej Kaźmierczak	
9.1. Gaz ziemny jako surowiec strategiczny dla Polski	221
9.2. Wykorzystanie gazu ziemnego w „szantażu” energetycznym w przykładach	227
9.3. Tworzenie odporności państwa na ograniczenia dostaw gazu ziemnego na przykładzie Polski	237
9.4. Rola UE w zakresie bezpieczeństwa energetycznego na przykładzie gazu ziemnego	242
Słowa kluczowe	249
Zalecana literatura	249
Rozdział 10. Zarys wojny gospodarczej na płaszczyźnie technicznej i technologicznej	250
Mieczysław Szlachta	
10.1. Technika i technologia – znaczenie pojęć	250
10.2. Miejsce i rola techniki w kształtowaniu potęgi państwa	254
10.3. Ograniczenia w międzynarodowym obrocie uzbrojeniem i technologiami o znaczeniu militarnym	262
10.4. Zagrożenia i wyzwania dla bezpieczeństwa technologicznego	267
Słowa kluczowe	272
Zalecana literatura	272
Rozdział 11. Zarys elementów wojny gospodarczej na płaszczyźnie informacyjnej	273
Jerzy Kuck	
11.1. Od danych do informacji – z teorii problemu	273
11.2. Informacja jako czynnik przewagi strategicznej	277
11.3. Źródła i rodzaje informacji strategicznych	279

11.4. Sposoby pozyskania informacji – elementy wojny informacyjnej	283
11.5. Analiza wybranych współczesnych mechanizmów wojny informacyjnej	291
11.6. Praca u podstaw na rzecz ochrony informacji strategicznych	296
11.7. Kryptografia a bezpieczeństwo informacji	300
11.8. Jak kształtować bezpieczeństwo informacyjne	303
Słowa kluczowe	309
Zalecana literatura	309
Rozdział 12. Wokół wojny handlowo-gospodarczej na płaszczyźnie ekologicznej	310
Dorota Krupnik	
12.1. Środowisko naturalne jako płaszczyzna oddziaływania i wpływu w międzynarodowych stosunkach politycznych	311
12.2. Teoretyczne podstawy zastosowania aparatu analityczno-informacyjnego do oceny relacji środowiska ze sferą gospodarczą	315
12.3. Wybrane zagadnienia dotyczące gospodarki odpadami w wymiarze globalnym	320
12.4. Transgraniczne przemieszczanie odpadów	330
Słowa kluczowe	338
Zalecana literatura	339
Rozdział 13. Sankcje gospodarcze i ich efektywność	340
Mirosław Sułek	
13.1. Pojęcie sankcji gospodarczych	340
13.2. Podstawy rachunku efektywności stosowania sankcji gospodarczych	343
13.3. Próby oceny stosowania sankcji gospodarczych	346
13.4. Ocena efektywności sankcji gospodarczych przeciw Rosji	349
13.5. Uodpornianie gospodarki na sankcje	355
Słowa kluczowe	358
Zalecana literatura	358
Rozdział 14. Wojna gospodarcza strefy euroatlantyckiej z Rosją	359
Krzysztof M. Księżopolski	
14.1. O istocie sankcji	359
14.2. Sankcje to nie tylko wojna gospodarcza – strefa euroatlantycka vs. Rosja	363
14.3. Wnioski	371
Słowa kluczowe	373
Zalecana literatura	373

Rozdział 15. Kierunki współczesnej transformacji wybranych przemysłów obronnych jako aspekt wojny handlowo-gospodarczej	374
Paulina Zamelek	
15.1. Pojmowanie przemysłu obronnego	374
15.2. Zadania przemysłu obronnego	378
15.3. Wpływ wojen handlowo-gospodarczych na przemysł obronny	379
15.4. Modele rywalizacji i współpracy międzynarodowej w przemysłowym sektorze obronnym	383
15.5. Światowy ranking przedsiębiorstw zbrojeniowych	390
Słowa kluczowe	395
Zalecana literatura	395
Rozdział 16. Rola i znaczenie rezerw strategicznych/państwowych wobec wojny handlowej i gospodarczej	396
Zbigniew Grzywna, Aleksander Szlachta	
16.1. Wokół teorii rezerw strategicznych/państwowych	396
16.2. Prawne podstawy tworzenia rezerw strategicznych/państwowych w Polsce	400
16.2.1. Mobilizacja gospodarcza w warunkach gospodarki planowej	400
16.2.2. Funkcjonowanie rezerw państwowych w gospodarce rynkowej	401
16.2.3. Aktualny stan prawny tworzenia i funkcjonowania rezerw strategicznych	405
16.3. Współczesny asortyment rezerw strategicznych	407
16.4. Znaczenie rezerw strategicznych/państwowych dla funkcjonowania gospodarki	411
16.5. Analiza i ocena wykorzystania rezerw strategicznych/państwowych dla kształtowania swojego bezpieczeństwa – ujęcie retrospektywne	414
Słowa kluczowe	417
Zalecana literatura	417
Rozdział 17. Komunikacja jako istotny obszar wpływający na prawidłowe funkcjonowanie systemu społeczno-gospodarczego oraz bezpieczeństwa państwa	419
Tomasz Jałowicz	
17.1. Identyfikacja istoty i struktury elementów komunikacji	419
17.3. Współczesny wymiar transportu i łączności w Polsce	427
17.4. Rola i znaczenie komunikacji dla rozwoju i bezpieczeństwa państwa	433
17.5. Perspektywy rozwoju systemu transportu i łączności w Polsce	437
Słowa kluczowe	443
Zalecana literatura	443
Noty o autorach	444